

**ОЦІНКА ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ
ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Качурінер Вікторія Львівна

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Право Європейського Союзу спрямоване насамперед на вирішення проблеми впливу шкідливих речовин. Спочатку мотивом правотворчості було приведення у відповідність відмінностей між державами-членами стосовно внутрішнього ринку. Поступово в праві ЄС позначилися і справжні цілі охорони навколишнього середовища. На політичній арені це відбивалося у вигляді вимог проведення інтегрованої політики.

Процес визначення, прогнозування та оцінка проєктів щодо їх впливу на навколишнє середовище визначається за допомогою такого інструменту як оцінка впливу на навколишнє середовище (ОВНС).

ОВНС є унікальним інструментом в тому, що вимагає від суб'єктів, що приймають рішення, враховувати екологічні цінності при прийнятті цих рішень і обґрунтовувати їх в світлі детальних екологічних досліджень та громадського обговорення потенційних впливів на навколишнє середовище. П. Модак визначає оцінку впливу на навколишнє середовище, в широкому сенсі, як оцінку (прогнозування) наслідків поточної або передбачуваної дії [1, р. 12-14]. Оцінка екологічних наслідків впровадження планів та програм проводиться з метою сприяння включенню екологічних аспектів на етапах розробки таких планів та програм.

Оцінка впливу на навколишнє середовище спрямована на виявлення й прогнозування очікуваного впливу на навколишнє середовище, здоров'я та добробут людей із боку господарської та іншої діяльності. Методологія ОВНС дістала своє визнання майже в усіх розвинених країнах. Прийнята 25 років назад Директива 85/337 ОВНС повинна була, використовуючи накопичений досвід, внести зміни до законодавства та політики Європейського Союзу, а також у прецедентне право Європейського Суду. Відповідно до неї, як констатує В. Я. Шевчук, для країн-членів ЄС обов'язковим є проведення ОВНС до видачі дозволу на здійснення всіх великих проєктів, що можуть спричинити негативний вплив на навколишнє середовище [2]. Директива була спрямована

на захист навколишнього середовища і якості життя, шляхом забезпечення наближення національного законодавства до законодавства ЄС з урахуванням оцінки екологічного впливу державних і приватних проєктів. Вона є ключовим інструментом інтеграції екологічних питань, які охоплюють широкий спектр проєктів та має за мету зробити їх екологічно стійкими. Директива гармонізує принципи ОВНС шляхом запровадження мінімальних вимог, зокрема щодо типу об'єктів, які повинні бути предметом оцінки, основні обов'язки розробників, зміст оцінки та участі компетентних органів і громадськості.

В процесі подальшого удосконалення оцінки впливу на навколишнє середовище була прийнята нова Директива (2014/52/ЄС) [3, р. 1-18], яка вступила в силу 15 травня 2014 року. По-перше, вона знижує адміністративне навантаження. По-друге, підвищує рівень охорони навколишнього середовища, з метою прийняття бізнес-рішень на державних і приватних підприємствах, які є найбільш передбачуваними і стійкими в довгостроковій перспективі. Основними змінами є наступні: тепер держави мають мандат для спрощення різних процедур екологічної оцінки; рішення повинні бути належним чином мотивовані, з урахуванням оновлених критеріїв відбору; звіти ОВНС повинні бути зроблені більш зрозумілими для громадськості, особливо щодо оцінки поточного стану навколишнього середовища та висловлення альтернативних пропозицій в порушених питаннях; якість і зміст доповідей будуть покращені; компетентні органи також повинні довести свою об'єктивність, щоб уникнути конфлікту інтересів.

Директива 2001/42/ЄС застосовується до широкого кола державних планів і програм, але не має відношення до політики [4, р. 32]. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) є обов'язковою для планів/програм, які: готуються для сільського господарства, лісівництва, рибальства, енергетики, промисловості, транспорту, відходів/управління водними ресурсами, телекомунікацій, туризму, міського та сільського планування або землекористування і, які визначають основу для майбутнього розвитку за згодою проєктів, перерахованих у директиві ОВНС. Процедури СЕО зводяться до підготовки екологічної доповіді, в якій визначається ймовірний істотний вплив на навколишнє середовище і можливі альтернативи запропонованого плану або програми. Громадськість і природоохоронні органи отримують інформацію та консультації за проєктом плану або програми і готують екологічні доповіді. Мета цього інструменту здійснювати моніторинг істотних екологічних наслідків щодо реалізації планів/програм з метою виявлення непередбачених негативних наслідків і вжити відповідних заходів по виправленню положення. Україна в процесі адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу щодо порядку здійснення

стратегічної екологічної оцінки (відповідно до підходу, який закріплено у Директиві 2001/42/ЄС) ухвалила Закон «Про стратегічну екологічну оцінку», в який зараз вносяться відповідні зміни та уточнення.

Вплив на навколишнє середовище повинен бути врахований на більш ранніх стадіях у всіх технічних плануваннях та процесах прийняття рішень – цьому сприяє також Директива № 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє середовище [5, р. 1-21], яка була уточнена Директивою № 2014/52/ЄС. Держави-члени можуть встановлювати більш жорсткі правила щодо захисту навколишнього середовища, ніж передбачено на рівні Європейського Союзу. Крім того, це необхідно для досягнення цілей ЄС у сфері охорони навколишнього середовища і поліпшення якості життя. Однак, заходи, які проводяться в ЄС на даний час, недостатні для усунення корінних причин нестійкого споживання, оскільки спрямовані в основному на пом'якшення його наслідків, а участь у них здебільшого носить добровільний характер.

У межах міжнародних зобов'язань та з метою імплементації у національне законодавство положень Директив 2003/4/ЄС та 2011/92/ЄС, Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», який встановлює правові та організаційні засади здійснення оцінки впливу на довкілля, яка спрямована на попередження та запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень про здійснення господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. Це значний крок у реалізації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Література:

1. Modak P., Biswas A.K. Introduction to EIA, What is EIA in: Conducting Environmental Impact Assessment for Developing Countries. Tokyo-New York-Paris : United Nations University Press, 1999. P. 12-14.

2. Шевчук В.Я., Саталкін Ю.М., Білявський Г.О. Екологічне управління : підручник. К. : Либідь, 2004. URL : http://pidruchniki.com/14860110/ekologiya/otsinka_vplivu_navkolishnye_seredovische (дата звернення: 15.11.2022 р.)

3. Directive 2014/52/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 amending Directive 2011/92/EU on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment Text with EEA relevance. *Official Journal of EU*. 2014. L 124. P. 1-18.

4. Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council of 27 June 2001 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment. *Official Journal of EU*. 2001. L 197. P. 30-37.

5. Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment. *Official Journal of EU*. 2012. L 26. P. 1-21.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-277-0-59>

ПРИТЯГНЕННЯ РОСІЇ ДО МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВІЙСЬКОВУ АГРЕСИЮ ТА ПОРУШЕННЯ ІНШИХ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Лашко Євгеній Євгенович

кандидат технічних наук,

фахівець науково-дослідної частини

Кременчуцький національний університет

імені Михайла Остроградського

м. Кременчук, Україна

Якщо йдеться про значення терміну «цивілізація», то, серед іншого, найголовнішим є життя за певними суспільними правилами та державними законами, що також дозволяє говорити і про Міжнародне право. Право, яке має забезпечувати справедливість і рівність, зокрема обороняти слабкішого перед сильнішим. Споконвіку існували різні угоди, за допомогою яких розвивалися взаємовідносини як між окремими людьми, так і державами, а то й цілими блоками держав. Ці угоди базуються на прийнятих законах, що визнані всіма країнами як Міжнародне право. Шлях до права, до законності не був легким, адже віками панувало тільки право сильного. Європейська цивілізація є джерелом сучасного уявлення про безумовне верховенство права у всіх сферах суспільного життя та державного управління. Україна, хоча й часто не маючи власної державності, завжди залишалась частиною європейської цивілізації, гостро відмінної російській деспотії [1, с. 49].

Збройна агресія Росії проти України на стадії широкомасштабного військового вторгнення супроводжується масовими та значними порушеннями міжнародного права, тому необхідність притягнення держави-агресора, а також окремих її громадян до відповідальності за вчинення цих правопорушень, є очевидною вимогою всього україн-